

# Vrouwen en India's hoge vlucht (2006)

*Sieth Delhaas*

VVAO-convo, afdeling 's-Hertogenbosch, juni 2006

Steeds vaker wordt het 'derdewereldland' India gepresenteerd als het land dat bezig is, samen met China, het Westen op economisch gebied zo niet voorbij te streven, dan wel zich als een geducht concurrent te laten kennen. Dat idee leeft niet alleen in het Westen. De Indiërs zelf zijn zich daarvan met trots bewust. Toen ik het land in december 2005 bezocht, schreef de pers er over. Soms mengde iemand zich in die discussie met het verwijt dat die razendsnelle economische groei gaat over de rug van tweederde van de miljoenen tellende bevolking.

## Oikos

Tijdens mijn reis ontmoette ik een vrouw die al veertig jaar betrokken is bij dat tweederde deel. Van de bijna twintig ontwikkelingsprojecten die ik in Zuid-India bezocht, is dat van dr. Mary Pillai mij het meest bijgebleven. Om verschillende redenen die ik verderop zal vertellen.

Mijn reis was geen toeristische, Ik had pas de moed India te bezoeken toen ik via Oikos (Oecumenisch Instituut van Kerk en Ontwikkelingssamenwerking) in contact kwam met de oud-journalist Jan Glissenaar. Vanaf 1950 reisde hij, naast andere landen, ook regelmatig naar India. Hij had de ontwikkeling meegemaakt van kerkelijke missie- en zendingsprojecten naar ontwikkelingswerk in economische, politieke en sociale zin. Hij had, door steeds weer naar dezelfde projecten terug te keren, gezien welke methode van ontwikkeling wél en geen zoden aan de dijk zetten voor de arme bevolking. Begin jaren negentig toe aan de pensioengerechtigde leeftijd, bleef hij terugkeren naar die landen. Nu met kleine groepje geïnteresseerden in een poging om de banden tussen de projecten daar en mensen in ons land in stand te houden. Op die manier hoopte hij niet alleen de mentale, maar ook de financiële steun vanuit ons land aan de mensen daar te continueren.

## VN-millenniumdoel

Vanuit mijn eigen journalistieke achtergrond leek mij zo'n reis een kans om een stuk van de achterkant van de Indiase samenleving te leren kennen. De reis stond in het teken van het VN-millenniumdoel: stop kinderarbeid, met als slogan: school, de beste werkplaats. Maar wie kinderarbeid zegt, zegt ook kastendiscriminatie, zegt ook geweld tegen vrouwen, en nog veel meer.

Vandaar dat de reis een heel breed spectrum kreeg.

Nog aansprekender voor mij was, dat wij ontvangen zouden worden en ook meestal zouden logeren bij mensen die zelf het initiatief hadden genomen om hun leven in India te veranderen. Dat waren in ons geval vaak de kastelozen zelf. Dus bij hen thuis slapen en eten en gesprekken voeren.

## Dr. Mary Pillay

Aan het eind van onze reis wachtte dr. Mary Pillay ons op in Nagercoil, het zuidelijkste puntje van India. Jan Glissenaar had haar in 1989 voor het eerst ontmoet. Pillai studeerde als jonge vrouw economie en werkte zeven jaar als docente op een college van nonnen in Madurai. In de jaren zestig, door de - toen nog hoopvolle - ontwikkelingen van Vaticanum II en een beurs voor een studie pastorale theologie en sociologie in Parijs en Leuven, kwam ze in aanraking met het werk van Paulo Freire.

Deze Braziliaanse pedagoog had een methode ontwikkeld voor volwasseneneducatie. Hierin zag Pillai kansen voor haar eigen volk. Zij werkte zijn methode om voor de politiek-economische en maatschappelijk-culturele situatie in India. In de deelstaat Andhra Pradesh kreeg zij van de Social Service Society, een organisatie van de katholieke bisschoppenconferentie, de kans de methode te



onderrichten aan *social workers*. Zo zou er op het platteland een dicht netwerk ontstaan van sociale verandering. In de eerste plaats door de bevolking via het alfabetiseringsprogramma van Paulo Freire zich bewust te laten worden van hun armoedige en uitzichtloze situatie en met name de oorzaken daarvan. In de tweede plaats door hen de vaardigheden voor actie bij te brengen om die verbeteringen zelf te realiseren. Als instructiemateriaal schreef zij het boek *Let my country awake*.

In de praktijk richtte zij zich niet alleen op *social workers*, maar ook op de katholieke nonnen en priester. Deze behoorden doorgaans tot de upperclass en hadden, ondanks hun christelijke roeping, nauwelijks of geen oog voor de uitzichtloze positie van armen en kastelozen.

## Kanyakumari-movement

Vanaf 1990 richtte Pillai, in samenwerking met een Indiase zusterorganisatie, de Kanyakumari-movement op. Een beweging waarbij vierenvestig dorpen langs de zuidwestkust van India betrokken zijn. Ze is gericht op de ontwikkeling en de *empowering* van vrouwen in die dorpen.

Aanleiding waren de al jaren durende en vaak gewelddadige botsingen in de dorpen tussen eigenaren van gemechaniseerde vissersboten en de vissers die met hun kleine zelfgebouwde boten en netten hun kost verdienen. Dit heeft alles te maken met verschijnselen als globalisering, privatisering, liberalisering en de vrije marktwerking waarvan deze vissersfamilies, zonder dat ze er zich van bewust waren - want analfabeten en ongeschoold - gaandeweg de dupe waren geworden.

Pillai startte opnieuw, nu via de vrouwen, het bewustwordings- en educatieve werk. Vrouwen waren extra getroffen. Hun werken van fabriceren en repareren van visnetten werd overgenomen door fabrieken die nu nylonnetten maakten voor de grote schepen.

Hoe goed de betrokken vrouwen door de beweging waren getraind, bleek tijdens het tsunami-geweld op tweede kerstdag 2004. Veertien van de vierenvestig dorpen werden getroffen.

Maar het netwerk van vrouwen bleef in stand en leverde een belangrijk aandeel in het herstel van de dorpssamenlevingen.

Toen wij vijf dagen voor kerst 2005 één van deze getroffen dorpen bezochten, speelden de veertien vrouwen in de aansluitende schemering, op het nog altijd niet opgeruimde strand, de verschrikkingen van die dagen na. Woordeloos. De mannen bleven - stug - op afstand. Bijna niemand van hen had dat jaar nog de zee op gedurfd. In het spel van de vrouwen hoorden en zagen wij de angst van de volwassenen en de kinderen voor de zee. Altijd was de zee voor hen geweest als een moeder die hen voedsel gaf. Sinds die dag in 2004 was ze een onberekenbare vijand geworden.

Kinderen spelen niet meer op het strand. Ze zijn bang voor de zee. Ze willen weg, ver weg van haar.

## Contacten

Eén van de ervaringen na de tsunami, met de van overal en nergens toesnellende hulpverleners, was dat deze afspraken maakten met en geld gaven aan die bewoners van de dorpen die Engels spraken. De vissersvrouwen en -mannen, die alleen de inheemse taal machtig zijn, bleven met lege handen achter.

Het doel van onze reis was niet: geld brengen. Ons doel was vooral de contacten van oud-journalist Jan Glissenaar (81) onderhouden en in Nederland te vertellen hoe het er voor staat met de armsten daar.



Ik probeer dit laatste via deze heel beknopte situatieschets. De methode van Pillai spreekt me aan: de armsten zelf hun situatie structureel te laten veranderen.

De gezondheid van Mary Pillai wordt slechter, Haar grootste zorg is het werk, dat zij met deze beweging begon, met voldoende stevigheid en structuur achter te laten. Structurele financiële steun vanuit het buitenland is haar tot nu toe geweigerd.

Als hoogopgeleide vrouw hoort dr. Mary Pillai bij onze 'club', denk ik. Ik zou willen uitzoeken of er in India ook zo'n club is van hoogopgeleide vrouwen. En of er via die club of via onze IFUW iets te bereiken valt voor Pillai's Kanyakumari-beweging. Moedgevend voor mij zijn daarom de berichten in de laatste VVAO-nieuwsbrief over de tsunami-gift van de afdelingen Utrecht en Assen. En de berichten over Breda en de nauwe samenwerking met de 'zusterorganisatie' in Bangladesh. Of weet iemand andere mogelijkheden?

Eens zien welke uitzichten er in onze VVAO en IFUW besloten liggen.